

Peter Mertens

**'Fighting
spirit en
klassen-
fierheid'**

TRIBUNE

Is ons onderwijs gezakt?

Noud Roelen over prijs-
winnend onderzoeksvorstel

Oplossingen voor de kinderopvang

'Of het een marktverschijnsel blijft,
hebben we zelf in de hand'

colofon

Tribune is een uitgave van de Socialistische Partij (SP) en verschijnt 11 maal per jaar

Redactie

Xander Topma (h), Rob Janssen, Bart Linssen, Tijmen Lucie, Peter Sas

Vormgeving

Maurits Gemmink, Nenad Mečava

Aan dit nummer werkten mee

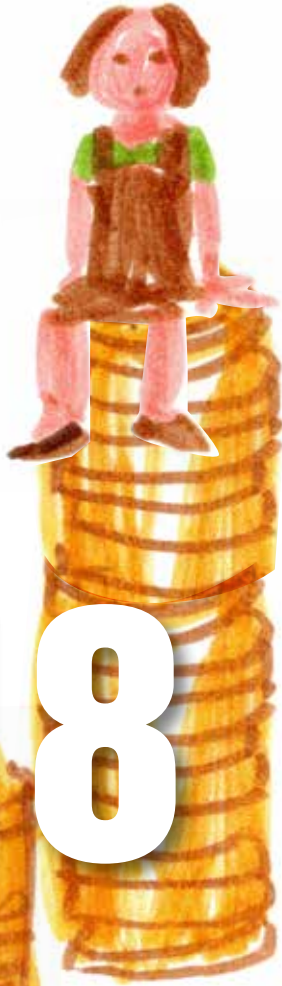
Ronald van Raak, Karen Veldkamp, Peter Verschuren, Joshua Versjide

Foto omslag

Maurits Gemmink

Ga voor contact met de SP en de Tribune naar www.sp.nl/contact. Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de

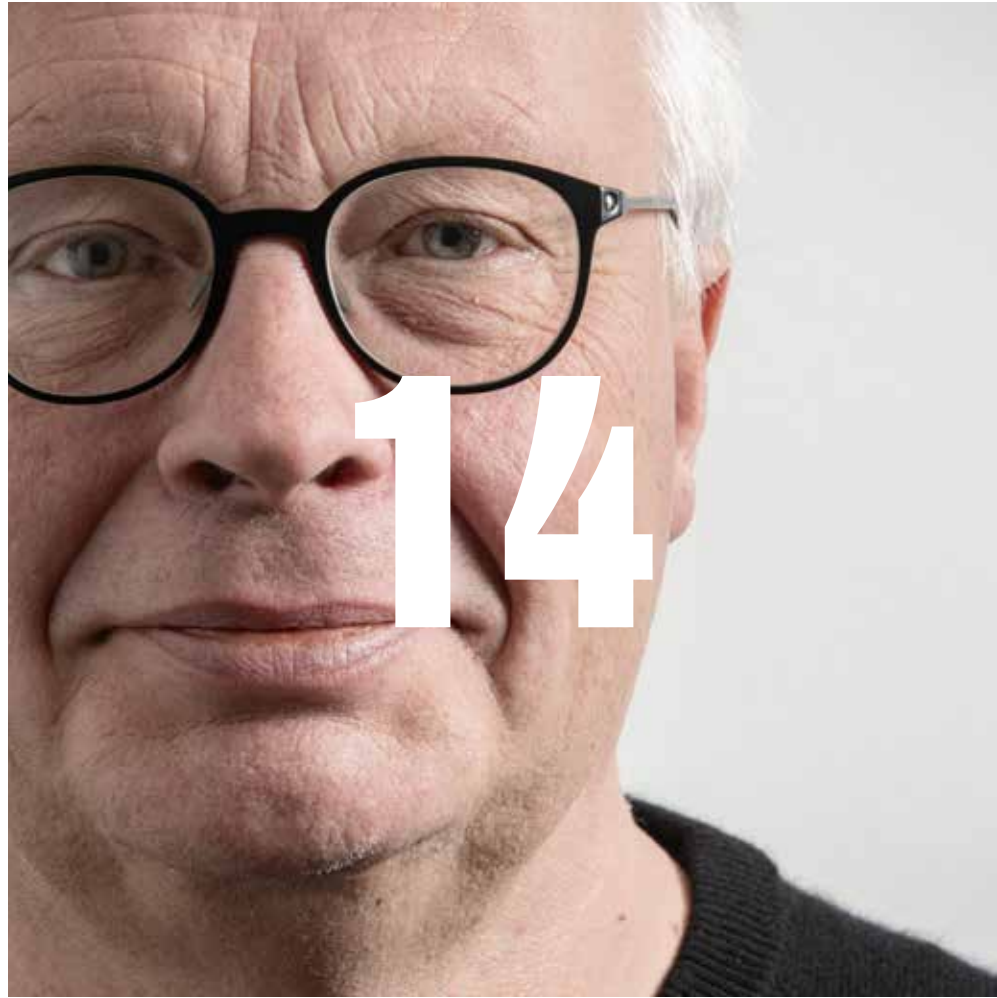
Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-Geen AfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

Drieluik kinderopvang

Deel III: Zo kan het fundamenteel anders

inhoud

Samen Sterk

Familie Veenstra staat klaar voor elkaar en voor de samenleving

Het onderwijssysteem op de schop

Noud Roelen over
zijn prijswinnende
onderzoeksvoorstel

Peter Mertens

‘Links moet mensen
weer hoop en
perspectief geven’

Linksvoor

Angelo Delsen:
de socialistische politie-inspecteur
en pelotonscommandant

- 4** nieuwsfoto van de maand
- 6** actiefoto van de maand
- 8** nieuws Tweede Kamer
- 9** column
Jimmy Dijk
- 10** kort nieuws
- 26** kandidaten partijbestuur
- 31** SP van toen tot nu
1987 Groot ideologisch onderhoud
- 32** Kakhiel

Paul Bergen ANP

KLEIN MAAKT GROTE DROMEN WAAR

Op het festival Eurosonic Noorderslag in Groningen kreeg de Friese rapper Joost Klein op 20 januari de Popprijs 2023 uitgereikt. Volgens de jury weet Klein, die in mei Nederland vertegenwoordigt op het Eurovisiesongfestival, met zijn unieke muzikale stijl de tijdgeest perfect te vangen. 'Zijn liedjes verhalen over ernstig persoonlijk leed, zijn geestelijke problemen en de chaos van jong zijn anno 2024, maar zijn nooit gespeend van humor en bieden zijn luisteraars naast relativering en herkenning ook hoop', aldus het juryrapport. Klein verloor op jonge leeftijd zijn beide ouders en kampt al jaren met psychische problemen. Na het winnen van de Popprijs deelde hij nog een sneer uit aan de politiek. Klein vindt dat de wachttijden in de zorg te lang zijn. 'Een middelvinger in de lucht, fuck wachten!' zei hij. 'De zorg moet sneller'.

MASSALE PROTESTEN IN DUITSLAND TEGEN EXTREEMRECHTS

Op 19, 20 en 21 januari demonstreerden in verschillende Duitse steden, waaronder Berlijn, naar schatting zo'n 1,5 miljoen mensen tegen de groeiende invloed van extreemrechts. Op sommige plekken, zoals in München en Hamburg, werden demonstraties afgelast of afgebroken, omdat de opkomst zo groot was dat de veiligheid van demonstranten niet meer kon worden gegarandeerd.

Directe aanleiding voor de protesten was de recente onthulling van een geheime bijeenkomst in november vorig jaar in Potsdam van neonazi's met enkele hooggeplaatste politici van Alternative für Deutschland (AfD). Daarin zou gesproken zijn over 'remigratie' oftewel deportatie van miljoenen Duitsers met een migratieachtergrond. De AfD, die op dit moment tweede staat in de peilingen, legt de schuld voor alle problemen in Duitsland bij migranten in plaats van bij de werkelijke veroorzakers: de superrijken en grote bedrijven.

21 JANUARI 2024

Joshua Versijde

Stop draai- deurpolitici

Er komt een wettelijk lobbyverbod voor (oud-)bewindspersonen. Zij mogen de eerste twee jaar na hun vertrek uit politiek Den Haag niet aan belangenbehartiging doen over onderwerpen die te dicht bij hun portefeuille als minister of staatssecretaris liggen. Deze wet komt alleen te laat voor de bewindspersonen van het huidige kabinet. SP-Kamerlid Sandra Beckerman diende daarom een succesvolle motie in waarmee ze de regering verzoekt om de nieuwe regels nu al te laten gelden.

Het gebeurt regelmatig dat politici lobbyist worden binnen hun eigen beleidsterrein. Een bekend voorbeeld is de overstap van oud-minister Cora van Nieuwenhuizen (VVD) van Infrastructuur en Waterstaat naar de branchevereniging van energiebedrijven. Zelf claimde ze dat er geen belangenverstrengeling mogelijk was geweest. Maar uit verschillende documenten die NOS en Nieuwsuur bij haar voormalig ministerie hadden opgevraagd, bleek dat ze zelfs nog aanwezig was bij de zogenoemde Ministeriële Commissie Klimaat en Energie toen ze al wist dat ze lobbyist zou worden voor energiebedrijven.

Uit die documenten blijkt dat in de overleggen waar Van Nieuwenhuizen in augustus 2021 nog aanschoof, zaken werden besproken die specifiek de bedrijven raakten waarvoor ze lobbyist zou worden. Het ging onder meer over subsidieregelingen en investeringen in de infrastructuur voor energie. Een beter voorbeeld van het belang van een lobbyverbod is er niet.

OPLOSSING VOOR AOW-GAT VAN DUIZENDEN ZIEKE ZZP'ERS

Door de verhoging van de AOW-leeftijd hebben duizenden zieke zzp'ers te maken gekregen met het zogenaamde AOW-gat. Zij hadden een arbeidsongeschiktheidsverzekering die liep tot hun vijfenzestigste jaar, maar omdat de overheid tussentijds de regels heeft veranderd en pensioenleeftijd omhoog heeft gegooid moesten zij de kosten voor het overbruggen tot de nieuwe pensioenleeftijd uit eigen zak betalen. De Tweede Kamer heeft op 23 januari in ruime meerderheid een motie van SP-Kamerlid Bart van Kent aangenomen die dit AOW-gat op moet gaan lossen en voor een compensatie moet gaan zorgen.

Van Kent: 'De staat heeft een ereschuld naar deze mensen. Door de verhoging van de pensioenleeftijd kwamen duizenden zieke zzp'ers flink in de problemen. Daarom moet het AOW-gat nu opgelost worden. De SP is daar al jaren mee bezig, maar het is het goed dat de Tweede Kamer ons en deze mensen nu eindelijk steunt. Dit is een eerste stap, want nu moeten we afspraken gaan maken over de hoogte van de compensatie. Daar gaan we wat de SP betreft snel mee aan de slag.'

Maurits Gemmink

Noodhulp voor burgerbevolking Gaza

Inmiddels zijn door de oorlog in Gaza meer dan 25.000 mensen gedood, waarvan de helft kinderen. Miljoenen mensen zijn hun huizen ontvlucht, worden slachtoffer van bombardementen door Israël en hebben geen toegang tot voedsel en medicijnen. Nederland heeft hulp toegezegd, maar die bereikt de mensen niet vanwege de blokkade van Israël. De Tweede Kamer is het nu met de SP eens dat er snel op andere manieren hulp geboden moet worden door Nederland.

SP-Kamerlid Sarah Dobbe: 'De hulp van de regering die eerder is toegezegd is een wassen neus.'

Het is al bekend dat die nauwelijks door de blokkade van Israël heen komt. Ondertussen dreigt de helft van de bevolking te sterven van de honger, waaronder heel veel kinderen. We kunnen nu niet wachten. Als noodhulp over land niet mogelijk is, dan moeten we door de lucht of via de zee hulp afleveren. Frankrijk en Jordanië hebben eerder al luchtdroppingen met hulpgoederen gedaan. De Tweede Kamer steunt nu de SP en wil ook dat Nederland ervoor gaat zorgen dat de hulpgoederen de mensen wél gaan bereiken'

Khaled Effiqj AMP

Lees de opinie van Sarah Dobbe en Jimmy Dijk over Gaza: sp.nl/nietwegkijken of scan de QR-code

De jeugd heeft de toekomst. Dat is een beetje een cliché. Maar soms is het goed om een column met een cliché te beginnen. Ik hoorde dit de laatste weken namelijk veel op de 'pizza-avonden' die ik in het hele land organiseerde. Op deze avonden sprak ik, onder het genot van wat stukken pizza, met SP-leden in het land. Over hun ideeën voor onze partij en ons socialisme. Over welke uitdagingen zij zien voor de toekomst.

Toekomst

Volgens veel aanwezigen moeten wij weer de partij voor jongeren worden. Zij moeten immers leven in de wereld die wij achterlaten. Het is dan ook aan hen om onze partij mede vorm te geven.

Er is heel wat om voor te strijden. Dat is wel duidelijk. Onze aarde lijkt soms wel een brandhaard. Met milieuvervuiling, grote oorlogen, rechtse verdeel-en-heerspolitiek en een toenemende ongelijkheid in ons land en de wereld.

Oxfam Novid publiceerde onlangs een rapport over die groeiende economische ongelijkheid. Het vermogen van de 5 rijkste mensen ter wereld is sinds 2020 meer dan verdubbeld. Tegelijkertijd zijn 5 miljard mensen in die periode juist armer geworden. Ook in ons land zien we die scheefgroei. Terwijl werkende mensen ongeveer 2 weken aan salaris inleverden door de inflatie, maakten grote bedrijven recordwinsten.

Superrijken en grote bedrijven zijn de grootste vervuilers en vernietigers van ons klimaat. Zij profiteren van oorlogen en rechtse politiek. Daarmee komt de toekomst van onze jongeren steeds verder onder druk te staan. Want met groeiende economische ongelijkheid groeit ook de ongelijkheid in politieke macht. Onze jongeren verdienen een andere wereld en een betere toekomst.

Gelukkig timmeren onze SP-jongeren hard aan de weg. Zij hebben daarbij alle hulp nodig. Ik zal ze ondersteunen waar nodig. Daar ben ik al mee begonnen. Door met jongeren in gesprek te gaan en hun ideeën te verbinden aan onze strijd. En ik kan zeggen: wat geeft dát een energie en hoop voor de toekomst.

Jimmy Dijk
fractievoorzitter SP

SLOPEN? BEZOPEN!

Dubbel 'compleet tegenstrijdig'

Klimaat en milieu? Vinden we allemaal belangrijk. Duurzaamheid? Is iedereen voor. En in de praktijk? Laten we maar zeggen dat gemeentebesturen er soms moeite mee hebben.

Zo is de SP in Rotterdam samen met bewoners van de iconische Pompenburgflat in het geweer gekomen tegen de voorgenomen sloop van dit gebouw. Het behelst 226 sociale huurwoningen die nog niet zo lang geleden compleet gerenoveerd werden en daarom het A-energielabel hebben. 'Bezopen' vindt SP-raadslid Emin Basoglu het sloopplan en wijst er fijntjes op dat de verantwoordelijk wethouder van Bouwen én Klimaat is...

Nee, dan Nijmegen. Daar roept de geplande bouw van een gascentrale de nodige woede op. Een gascentrale? Ja, dat leest u goed. 'Compleet tegenstrijdig,' zegt SP-raadslid Yurre Wieken: 'Heel Nederland moet van het gas af, maar Nijmegen gaat een gascentrale bouwen.' Dit terwijl de Waalstad net af is van de omstreken asfaltcentrale APN, waar meerdere malen verhoogde concentraties giftige stoffen waren gemeten. En nu dit weer. De SP steunt de campagne die een referendum over het onderwerp mogelijk moet maken. Het zegt wat dat dat überhaupt nodig is.

'Waar ben ik?'

WANNEER KOM JE TERUG, FEESTAARD- VARKEN?

Op zich al best bijzonder tegenwoordig: een kunstwerk in de openbare ruimte dat wél door de inwoners gewaardeerd wordt. In Arnhem hebben ze zo'n bijna-unicum: het Feestaardvarken, een ding van 30 meter lang, 9 meter hoog en 150 (!) ton zwaar. Eh...juist ja. Maar in de Gelderse hoofdstad vinden ze het Feestaardvarken mooi en is het populair bij spelende kinderen. Of beter gezegd: wás. Want ruim drie jaar geleden werd het kolossale kunstwerk gedemonteerd, omdat een projectontwikkelaar de grond waarop het stond had gekocht voor woningbouw – grond die sindsdien overigens braak ligt. Het Feestaardvarken zou verplaatst worden, maar er ontstond een eindeloos gesteggel over de nieuwe locatie. Gesteggel over onder meer benodigd bodemonderzoek en veronderstelde waardedaling van woningen (sic!) dat tot op de dag van vandaag voortduurt. De gemeente komt er maar niet uit. De Arnhemse SP wel, want die weet diverse geschikte locaties in de stad. Daarom is de partij een petitie gestart. Een woordvoerder: 'We hebben het Feestaardvarken al drie jaar niet meer gezien. Veel Arnhemmers missen haar.' Ah, het is dus een vrouwtje.

Zeeuwen luiden alarmbel

Behoud de acute zorg aan beide zijden van de Westerschelde, in concreto: de spoedeisende hulpdiensten in Goes en Terneuzen moeten blijven. Dat is de inzet van de Zeeuwse SP, nu de discussie is losgebarsten over de zogenaamde 'zorgcoördinatie' waarnaar voormalig zorgminister Kuipers streefde. Volgens hem was dat 'een belangrijk middel om de druk op de acute zorg te verminderen'. Interessante redenering: de SEH-posten sluiten om ze te ontlasten... In Zeeland hoeft je echt niet met zulke inzichten aan te komen. Want, zo legt de Zeeuwse SP-Statenvructie op haar website uit: 'De aanwezigheid van grote industrieën, de kerncentrale in Borssele en het vervoer van gevaarlijke stoffen over land en water voegt een extra zorgelijke dimensie toe aan het verhaal. Daar komen in de toekomst misschien nog eens extra kerncentrales bij en zijn er ook nog eens plannen voor ammoniak-opslag in onze provincie. Hoe verantwoord is het in dit licht om meer dan 45 minuten te moeten wachten op levensreddende zorg?'

Pet af voor Mehmed en Rabia

Het is inmiddels een mooie traditie bij de SP in Veenendaal en omstreken. Daar wordt elk jaar de 'Nico van Ginkel-prijs' uitgereikt aan mensen die zich op bijzondere wijze voor de afdeling hebben ingezet. Vernoemd is de prijs naar een mede-oprichter en voormalig penningmeester van de afdeling Veenendaal. Dit jaar ging de prijs naar Mehmed en Rabia Bayma uit Rhenen. Dit tweetal is al vele jaren actief met fly'eren, actie- en campagnevoeren én bezorgt al meer dan tien jaar... de Tribune! Kijk, now we're talking! Namens de achter laptops en iPads werkende en in comfortabele treinen en auto's reizende Tribune-redactieleden een hartelijke felicitatie aan Mehmed en Rabia! Waar zouden we zijn zonder mensen als jullie?

Mooi zo: zwembad in Gennep voorlopig gered

Was het nou het wonderschone synchron-zwemmen dat Gerrie Elfrink samen met Gennepse SP'ers had laten zien dat de doorslag had gegeven? Of was het de storm van protest met onder meer bijna 3600 handtekeningen die het zwembad Pica Mare in Gennep voorlopig heeft gered? Wij vermoeden eigenlijk dat laatste. Feit is niettemin, dat Elfrink, beoogd SP-lijsttrekker voor de Europese verkiezingen, meedeelde aan de zwem-marathon die onderdeel was van de acties waarvan de SP mede-initiatiefnemer is. Het resultaat van dat alles is dat het zwembad voorlopig open blijft. Het college van B&W gaat nu eerst 'kansen en samenwerkingen binnen en buiten de gemeente verkennen', maar streeft naar eigen zeggen ernaar om het zwembad in ieder geval de komende jaren open te houden. Goed nieuws voor sportverenigingen, zorginstellingen en recreanten in Gennep dus. Afdelingsvoorzitter Hennie Frentz: 'Zeker een mooi resultaat. Maar het begint nu pas echt! Namelijk ervoor zorgen dat sluiting straks definitief van de baan is.'

Een smerige kalender

Je hebt kalenders met elke maand een foto van een mooi landschap. Of met elke dag een mop of een doordenkertje. Je hebt er ook met elke week een plaatje van een snelle wagen of een 'leuke' meid – of vent natuurlijk. Maar in Vlaardingen hebben ze nu een kalender met foto's van afval. Afval? Jazeker, want boze inwoners schonken zo'n afvalkalender aan de wethouder en de raadsleden om hen te laten zien hoe schrijnend de situatie is als het gaat om zwerfval in de stad. Het gemeentelijke afvalbeleid heeft gefaald, zeggen de inwoners en de SP die de fotocampagne faciliteerde, en dat heeft in sommige wijken een vreselijk straatbeeld tot gevolg. Boodschap uiteraard: gemeente doe er wat aan! Nou, leuk: elke maand aankijken tegen een foto van opengereten vuilniszakken of bergen plastic afval op stoepen en straten. Zou het de bestuurders aanzetten tot verbetering?

‘Als je een grote bek hebt, dan moet je er ook wat mee doen’

Ze zitten met z'n drieën aan tafel bij Lian thuis. Maar het hadden er ook zes kunnen zijn. In de familie Veenstra is men al snel politiek actief voor de SP. Dat komt door opa, die arbeidersrechten en rechtvaardigheid hoog in het vaandel had. Maar vooral moeder, wars van politiek, is hun oer-socialist. ‘Als je met vijf kinderen thuis bent, dan leer je gelukkig te zijn met de kleine dingen’, zegt Joke. Eerlijk delen en opkomen voor de medemens is ze met de paplepel ingegoten.

We zitten aan tafel met twee generaties Veenstra. Lian Veenstra en Joke Lesman-Veenstra zijn zussen, Ida Klaassens is hun nichtje. Lian is de oudste van de drie en werd in 1998 lid van de SP. Lian: 'Voordat ik lid werd

heb ik heel vaak met mijn broertje aan de keukentafel de wereld verbeterd. Dan kwam ik weer buiten en was er niks veranderd. Dan moet je op een gegeven moment ook echt iets gaan doen.'

Ze gaf in 2012 de cursus Politieke Vorming aan de net opgerichte afdeling Hoogezand. Daar zaten ook haar twee zussen, Joke en Sonja, bij. 'Ik heb ze niet speciaal behandeld hoor', vertelt Lian. Joke: 'Ik ben ideologisch sterk, maar ook een chaoot eerste klas, en ging de gemeenteraad in. Onze zus Sonja, moeder van Ida, is meer van het regelen, dingen bijhouden en werd afdelingsvoorzitter. In die zin vulden we elkaar mooi aan.' Het kon niet anders dan dat Ida ook SP'er werd.

De Veenstra's zijn een politieke familie, maar als ze bij elkaar komen dan is het gewoon gezellig. Oma wil niet dat het binnen over politiek gaat: 'Als de dames daarover willen praten, dan moeten ze maar buiten een sigaretje roken.' Joke vertelt: 'Je kunt een leven met elkaar in de partij hebben, maar zorg ook dat je met elkaar een leven buiten de partij hebt.'

Socialisme en solidariteit is ook veel meer dan politiek. Het zit 'm in wie je bent en hoe je je gedraagt en opstelt ten opzichte van anderen. Lian legt uit: 'Dat werkt door in de hele familie. Dat we elkaar helpen en dat we er voor elkaar zijn. Die levenshouding hebben we van onze moeder.'

Ida is met tante Joke actief geweest in de gemeenteraad. Trots is ze op haar inzet voor LHBTI-jongeren. Ze heeft 10 oktober 2014 samen met Lian, toen wethouder van gemeente Menterwolde, de regenboogvlag gehesen. Ida: 'Al is er maar één jongere in Muntendam die ons gezien heeft en daardoor denkt: 'Ik ben niet alleen', dan heeft dat al geholpen. Het is heel klein, maar dat zijn de belangrijke dingen.'

Dat leidt tot trots bij beide tantes. Lian: 'Ik vind het stoer dat Ida haar nek heeft uitgestoken en afdelingsvoorzitter is van de grote fusie-afdeling Midden-Groningen.' Ook Lian legt binnenkort haar raadslidmaatschap neer om meer te gaan doen voor de afdeling Veendam. 'We moeten het vertrouwen van de mensen terugwinnen. Dat kan ik beter doen vanuit de afdeling.' Joke blijft voorlopig raadslid in Midden-Groningen. 'Mijn levensmotto is: als het niet waard is om te delen, dan is het niet waard om te hebben. Dat wil ik uitdragen in de politiek.'

**‘Als een derde
van de bevolking
jou fantastisch
vindt, ben je de
grootste partij’**

Peter Mertens

‘Links moet mensen weer klassenbewustzijn en vechtersmentaliteit bijbrengen’

Afgelopen najaar verscheen alweer het vijfde boek van Peter Mertens, algemeen secretaris van de Belgische PVDA, getiteld ‘Mouterij’. De Tribune zocht hem op in zijn woonplaats Antwerpen om met hem te spreken over zijn nieuwe boek. Een fijn gesprek over schuivende machtsverhoudingen in de wereld, over zijn visie op Europa en over fighting spirit en klassenfierheid.

Waarom heb je dit boek geschreven?

‘Omdat de wereld verandert. Dat is ook meteen de ondertitel van mijn boek: hoe onze wereld kantelt. Ik merk dat er heel wat onvrede in de wereld is en dat die onvrede alle kanten uit kan. Een heel groot deel van de mensen zegt: zo kan het niet langer. Die trekken dan aan de bel die hen het dichtstbij lijkt. Vaak is dat de verkeerde bel, maar ze trekken er wel aan. Wij socialisten moeten die onvrede zien, zowel in het mondiale Noorden als Zuiden. Want dat is eigenlijk de centrale doelstelling van mijn boek: alles wat er leeft aan mogelijke revolutie in het Noorden en Zuiden met elkaar te verbinden.’

Als ik de eerste hoofdstukken van je boek lees, dan lijkt er op het eerste gezicht weinig veranderd te zijn. Grote bedrijven boeken recordwinsten over de rug van gewone mensen en regeringen wentelen de kosten vervolgens af op diezelfde mensen. Is het neoliberale kapitalisme niet springlevend?

‘Ja absoluut, maar ik denk wel in zijn meest arrogante en wellicht laatste fase voor de val. De eerste grafiek die ik in mijn boek heb opgenomen laat die decadentie goed

PETER MERTENS

Geboren op 17 december 1969.

Studeerde sociale en politieke wetenschappen aan de Universiteit Antwerpen.

Was van 2008 tot 2021 partijvoorzitter van de PVDA.

Is sinds 2022 algemeen secretaris van de PVDA.

Schreef meerdere boeken, waaronder ‘Hoe durven ze’ (2011), ‘Graailand’ (2016), en ‘Ze zijn ons vergeten’ (2020).

zien. In het jaar 2022 waarin ons gezegd werd om de verwarming uit te zetten en arme gezinnen maar een extra trui moesten aantrekken, boekten de vijf grootste oliebedrijven een recordwinst van 200 miljard dollar.

Die schaamteloze plundering zie je ook bij de grote voedselbedrijven. Zij halen monsterwinsten binnen, omdat ze ons bij de kassa woekerprijzen laten betalen. En dan heb je nog de containerreuzen. Door covid hadden ze even een dip, maar die hebben ze inmiddels ruimschoots goedgehaakt door de prijzen de hoogte in te gooien. En dan krijg je inflatie. Men doet alsof dat een natuurwet is. Zo van: in de herfst vallen de bladeren en nu stijgen de prijzen. Terwijl die prijsstijgingen vooral veroorzaakt zijn door de overwinsten van de grote olie-, voedsel- en containerbedrijven.

Maar wat zeggen de Europese en Amerikaanse centrale bank? De arbeidsmarkt is oververhit. Waarmee ze eigenlijk willen zeggen dat te veel mensen een baan hebben. Hun oplossing is massawerkloosheid creëren om zo druk te zetten op de lonen. Dan denk ik: dit is gewoon klassenstrijd. Zij voeren een klassenoorlog midden in een crisis. Dat verhaal moet naar voren, >

‘De prijsstijgingen zijn vooral veroorzaakt door de overwinsten’

want het dominante discours is: door de lonen stijgen de prijzen. De zogenaamde loon-prijsspiraal. Nou ik dacht het niet! Hoe kunnen de prijzen zijn gestegen als de lonen achteruit zijn gegaan?

Door de oorlog in Oekraïne is de EU afhankelijker geworden van de VS voor zijn energievoorziening. Tegelijkertijd probeert president Biden met miljardensubsidies Europese bedrijven naar de VS te lokken. Hoe zou de EU zich tot de VS moeten verhouden, ook in het licht van de toenemende handelsoorlog tussen de VS en China?

‘Welke toekomst wij met Europa willen, is een ongelooflijk belangrijk debat. Omdat wij nu eenmaal in Europa wonen, en omdat je een bepaalde schaal nodig hebt om zaken als de energietransitie of klimaatverandering aan te pakken. Alleen is de Europese Unie in de afgelopen decennia een totale neo-

liberale constructie geworden. Men heeft alles op de markt gegooid en de deelnemende landen forse besparingen opgelegd. Dus vanuit de top van Europa heeft men een heel sterk anti-Europees gevoel gecreëerd.

Daar komt bij dat de EU sinds de Russische inval in Oekraïne volledig afhankelijk lijkt van de VS. Ineens dicteert Washington hier de wet. Neem Duitsland. Onder druk van de VS is Duitsland gestopt met Russisch gas af te nemen en geeft het nu jaarlijks 85,5 miljard euro aan defensie uit. Met als gevolg dat de Duitse economie al een tijdje in een recessie zit en er geen geld is voor noodzakelijke investeringen in openbaar vervoer en onderwijs. En daarom zeg ik in dit boek: misschien moeten we stoppen achter Washington aan te lopen. Want ondertussen worden Europese bedrijven met miljardensubsidies naar de VS gelokt. En Europa doet niets. Dan denk ik: waar zijn de bezielers van de Europese gedachte? Europa heeft weer een visie nodig. Op een publiek investeringsfonds om te vergroenen, op publieke infrastructuur en energienetwerken, op een eigen industriebeleid en op eerlijke en gelijkwaardige handelsrelaties met Azië, Afrika en Latijns-Amerika. Dus ik vind dat Europa autonoom moet zijn. Onafhankelijk van iedereen, maar vooral van de VS.’

Op het wereldtoneel lijkt het Westen nog altijd de dienst uit te maken. Toch zie jij perspectief op verandering. Welk perspectief is dat?

‘Ik was in augustus in Zuid-Afrika op een conferentie om te spreken over mijn boek. Daar waren mensen uit Tanzania en Zambia die mij zeiden dat ze in de jaren zestig weliswaar politiek onafhankelijk waren geworden, maar economisch volledig afhankelijk bleven van het Westen. Ze moesten geld lenen bij het IMF dat hen vervolgens keiharde neoliberale hervormingen oplegde. Daardoor raakten deze landen steeds dieper in de schulden.

Nu is er een club van landen, namelijk Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika (de zogenaamde BRICS-landen), wiens aandeel in de wereldeconomie sinds mei 2023 groter is dan dat van de G7. De BRICS hebben ook een eigen bank, de New Development Bank, met aan het hoofd Dilma Rousseff, de voormalige presidente van Brazilië. Landen als Tanzania en Zambia kunnen nu in plaats van bij het IMF, geld lenen bij de New Development Bank. Daardoor kunnen ze voor het eerst zelf beslissen waar ze in investeren. Hoewel het nog niet allemaal goed gaat, is dit wel echt een breukmoment.

Landen in het Zuiden hebben ook veel meer zelfvertrouwen gekregen. Ze leggen zich niet meer zomaar neer bij de dominantie van de VS. En op zich is dat goed, want dat betekent

dat de alleenheerschappij van de VS in de wereld niet langer onomstreden is. Tegelijkertijd moeten we niet te veel illusies hebben over de BRICS-landen. Dat is echt geen linkse club.'

Is het gezien de almacht van het internationale kapitalisme niet een beetje naïef om te denken dat een andere wereld mogelijk is?

'Nee, ik vind het naïef om te denken dat deze wereld kan blijven voortbestaan. Dat je denkt dat de klimaatcrisis waar we nu middenin zitten geen gevolgen zal hebben. Dat de snelle opwarming van de aarde niet zal leiden tot verwoestijning, mislukte oogsten, torenhoge voedselprijzen en miljoenen vluchtelingen.

De klimaatcrisis gaat de wereld op een ongekende manier door elkaar schudden. En dan kan het verschillende kanten opgaan. Dat hoeft niet per se verkeerd te zijn, want crisis en chaos betekenen niet alleen ellende maar bieden ook de mogelijkheid tot fundamentele verandering.'

Op heel veel plekken in Europa – maar ook daarbuiten – zien we dat rechts-populistische partijen in de lift zitten. Neem de recente monsterzege van de PVV in Nederland. Hoe verklaar je deze opkomst en hoe stoppen we die?

'Extreemrechtse partijen krijgen gewoon alle toegang en mogelijkheden. En dat is niet toevallig. Want bepaalde delen van het kapitaal hebben daar belang bij. Daarom krijgen ze zoveel aandacht in de media en worden hun leugens nauwelijks weersproken.

Ik denk dat het een fout is om de kiezers van deze partijen allemaal weg te zetten als racisten. Een groot deel van die kiezers zijn mensen die zich niet gehoord, niet gezien of niet gewaardeerd voelen. Die stemmen bij ons op Vlaams Belang omdat ze denken dat dat voor hen de beste stem is. Wij moeten ervoor zorgen dat deze kiezers ons als alternatief gaan zien. Als een partij die niet bang is om de zittende macht uit te dagen, als een beetje stoute, muitende partij. Als we dat imago weten op te bouwen, kunnen we echt de confrontatie aangaan met extreemrechts.

Wat ik wel een probleem vind, is het gebrek aan zelfvertrouwen bij links in Europa. Zo van: de wereld gaat naar de kloten en wij kunnen daar niks tegen doen, want wij zijn klein en het kapitaal is groot. Links moet mensen weer hoop en perspectief geven. En klassenbewustzijn en een collectieve vechtersmentaliteit bijbrengen. Fighting spirit en klassenfierheid. De potentie is er.'

Maar hoe bereik je de mensen die zich niet gehoord voelen?

'Onze ervaring is dat in de boodschap die je verkondigt een zekere radicaliteit moet zitten. Zodat mensen het gevoel hebben: die zegt wat ik denk. Men noemt dat schertsend populisme, maar daar ben ik het niet mee eens. Wij lopen niet achter de massa aan, wij maken onze eigen analyse en gaan uit van onze eigen visie en mensbeeld. Ons standpunt over racisme is bijvoorbeeld niet populair, wij zijn antiracistisch.

Maar wij proberen wel hard te zijn in de boodschap die we overbrengen. Anders gaan de mensen naar de grootste roepers op rechts. Als twee derde van de bevolking niets van jou moet

hebben, maar een derde vindt jou fantastisch, dan ben je de grootste partij. Je moet niet iedereen willen pleasen. Je kiest je klasse en de stem die daarbij hoort. Daar willen wij aan bouwen, ook in Europa. Wij staan als partij midden in de maatschappij, aan de kant van de mensen. Om de zaken in beweging te krijgen en verandering af te dwingen, moet je krachtsverhoudingen opbouwen van onderop, door een proces van sociale actie, organisatie en bewustmaking.'

Muiterij: boek, docuserie en podcast

Van Muiterij is niet alleen een boek, maar ook een vierdelige documentaireserie en een podcast. Alle informatie is te vinden op www.petermertens.be

DE WEG NAAR BETERE

Een jaar geleden besloot het kabinet-Rutte 4 om de invoering van betaalbare kinderopvang tot 2027 uit te stellen. Dat is vervelend voor ouders die op lagere kosten hadden gerekend, maar biedt ook kansen om de plannen nog eens goed tegen het licht te houden. Bart Linssen van het wetenschappelijk bureau van de SP verdiepte zich de afgelopen tijd in het Nederlandse kinderopvangstelsel. Aan de hand van zes vragen komt hij tot de volgende conclusie: het moet fundamenteel anders met de kinderopvang.

Kinderopvang - deel 3

In een driedelige serie onderzoekt Bart Linssen van het wetenschappelijk bureau van de SP hoe de kinderopvang in Nederland ontstaan is, welke problemen er spelen en welke mogelijke oplossingen ervoor zijn. Deel één en twee verschenen de afgelopen maanden al in de Tribune. In dit derde deel bespreekt Linssen de beste plannen die hij tijdens zijn onderzoek is tegengekomen, en waarom daar tot nu toe zo weinig van terechtkomt.

KINDEROPVANG

WAAROM IS DIT HET MOMENT OM DE KINDEROPVANG TE HERVORMEN?

Om te beginnen duurde het in Nederland heel lang voordat betaalbare kinderopvang überhaupt op de politieke agenda kwam te staan. Pas eind jaren tachtig kwam de landelijke overheid in actie. Eerst door kinderopvangkosten aftrekbaar van de belasting te maken. En later, na de eeuwwisseling, door kinderopvangtoeslag beschikbaar te stellen aan werkende ouders. Als gevolg van het toeslagenschandaal is de Haagse politiek er nu van overtuigd geraakt dat kinderopvang op een andere manier moet worden gefinancierd.

Het plan dat door Rutte 4 is gepresenteerd, is voor ouders een stap vooruit. Voorheen kregen zij op basis van de hoogte van het salaris een toeslag: hoe hoger je salaris, hoe lager de toeslag. In het nieuwe plan gaan alle werkende ouders voortaan nog maar een fractie van de kosten voor de kinderopvang betalen. Dat plan leidde gelijk tot ophef, want voor sommige ouders met een laag inkomen zouden de kosten juist omhooggaan. Dat was natuurlijk een grote fout, die inmiddels is hersteld.

Wat opvalt is dat de uitvoeringsorganisaties niet enthousiast zijn. Zij vrezen dat de plannen slecht uitvoerbaar zijn, omdat opnieuw bijgehouden moet worden hoeveel uren ouders werken. Dat is precies het soort registratie waardoor het toeslagenschandaal kon ontstaan. Ook de planbureaus zijn negatief, zo bleek begin vorig jaar. Zij voorspellen dat de kosten hoog zijn, terwijl op korte termijn maar weinig ouders meer zullen gaan werken (zie kader).

HOE WORDT ER IN DE SECTOR GEDACHT OVER DE NIEUWE PLANNEN?

Als je medewerkers van de kinderopvang ernaar vraagt, hoor je veel kritiek. Zij hebben al jaren te maken met een hoge werkdruk. Tien jaar geleden verloren velen van hen hun baan bij de opvang, toen de vraag wegviel als gevolg van een economische crisis. Onlangs kwam die onzekerheid terug, toen de vrees was dat als gevolg van corona opnieuw een economische crisis zou ontstaan. De plannen van Rutte-4 doen niets aan deze onzekerheid.

Tegelijkertijd is er al jaren sprake van een tekort aan opvangplekken en personeel. Mede daardoor loopt de werkdruk alleen maar op, met als gevolg dat het werk nog minder aantrekkelijk wordt. De FNV spreekt niet voor niets van een crisis in de kinderopvang. Meer vraag naar opvang als gevolg van de nieuwe plannen, vergroot deze crisis alleen maar.

Overigens komt niet alle kritiek op de nieuwe plannen uit onverdachte hoek. Ook commerciële kinderopvangorganisaties wijzen op het personeelstekort. Maar critici denken dat zij vooral bang zijn om hun verdienmodel te verliezen. Want vergis je niet: kinderopvang is in Nederland een markt waarop je goed kunt verdienen. De overheid subsidieert de tarieven die ouders betalen maar tot een bepaald bedrag, en aanbieders van kinderopvang mogen vervolgens bepalen of ze hogere tarieven vragen. Het verschil moeten ouders dan zelf bijleggen.

Aan deze onwenselijke constructie lijkt echter een einde te worden gemaakt. Bij een tekort aan opvang kun je er immers vergif op innemen dat commerciële aanbieders hogere tarieven

gaan vragen. Zeker als de overheid een groter deel van de kosten gaat betalen. Daarom vragen steeds meer politieke partijen om de invoering van een maximumtarief. De minister heeft inmiddels aangegeven dit te willen onderzoeken.

Een maximumtarief is goed, maar is op zichzelf niet voldoende. Het fundamentele probleem is namelijk dat de kinderopvang wordt overgelaten aan de markt. Dat betekent dat op plaatsen waar niet genoeg verdiend kan worden, het aanbod verdwijnt. Dat is niet in het algemeen belang.

WAT ZOU ER AAN DE PLANNEN MOETEN VERANDEREN?

De afgelopen maanden heb ik veel goede ideeën gehoord. Daarvan vind ik dit de belangrijkste les: Als je kinderopvang echt goed wil regelen, moet eerst duidelijk zijn wat het doel is. Als je het kind centraal stelt, zoals Marilse Eerkens bepleit in het interview in de vorige Tribune, zou je drie dingen anders kunnen doen.

Ten eerste zou je moeten stoppen met praten over opvang, als een voorziening voor >

‘Medewerkers in de kinderopvang zijn kritisch over de plannen’

ouders die willen werken. In plaats daarvan zou je het moeten hebben over voorschool. Hier kunnen pedagogisch medewerkers kinderen helpen om zich te ontwikkelen, zodat ze niet met een achterstand beginnen als ze eenmaal naar de basisschool gaan. Ten tweede zou je moeten stoppen met het recht op zo'n voorschool te verbinden aan het hebben van een betaalde baan. Dat vinden we voor kinderen die naar de basisschool gaan ook heel normaal. En tot slot zou je de organisatie van de kinderopvang moeten democratiseren. Als een voorschool is gericht op financiële belangen, kan deze zomaar verdwijnen. Terwijl kinderopvang gebaat is bij een blik op de lange termijn en een oog voor maatschappelijke belangen. Dat is het beste te waarborgen via gedemocratiseerd eigenaarschap.

Dit zijn grote voornemens, die niet van de een op andere dag kunnen worden gerealiseerd. Je kunt ze dan ook beter zien als toekomstbeelden, die helpen bij de vraag of nieuw beleid de sector vooruit helpt, of juist niet.

WAT KAN DE OVERHEID OP KORTE TERMIJN VERBETEREN?

Iets wat je redelijk makkelijk kunt aanpakken in de kinderopvang is de babyzorg. Pedagogen zijn het erover eens dat voor kinderen jonger dan twaalf maanden kinderopvang alleen in uitzonderlijke gevallen pedagogische meerwaarde heeft. Tegelijkertijd zijn de risico's voor kinderen onder de een relatief groot. Dat moet dus anders. Door ouders een jaar lang betaald ouderschapsverlof aan te bieden, hoeven zij hun kind niet naar de opvang te brengen. Dat is pedagogisch verantwoord én helpt tegen het personeelstekort. Want voor elke drie baby's is minstens één pedagogisch medewerker nodig. Die had ook voor een groepje peuters kunnen zorgen.

'Kinderopvang is gebaat bij een blik op de lange termijn'

Daarnaast kan de overheid van kinderopvang een recht maken voor ieder kind. Dat is geen utopie: in Zweden is dit bijvoorbeeld al zo geregeld. Ook in Nederland gaan inmiddels stemmen op om de arbeidseis te laten verdwijnen. Zo heeft de Sociaal-Economische Raad (SER), het overlegorgaan van overheid, vakbonden en werkgeversorganisaties, al in 2021 het advies gegeven om ouders twee dagen recht op kinderopvang te geven, of ze nu werken of niet. Dat het belangrijkste adviesorgaan voor de regering hiermee komt, geeft wel aan dat er draagvlak is om in ieder geval een gedeeltelijk recht op kinderopvang in te voeren.

Een dergelijk plan heeft talloze voordelen. De vereenvoudiging van het recht op opvang scheelt een hoop kosten en (mogelijke) problemen in de uitvoering. Het maakt de sector stabiel, doordat kinderen hun plek niet verliezen wanneer hun ouders werkloos raken. En het geeft ouders meer rust en zekerheid. Organisaties kunnen erop vertrouwen dat er vraag blijft naar hun diensten, waardoor er meer kan worden geïnvesteerd in het personeel. Pedagogisch medewerkers hoeven niet meer te vrezen dat een economische crisis gelijk tot ontslag leidt.

Dit soort plannen kost een hoop geld. Zeker wanneer ouderschapsverlof in het eerste jaar

ook voor mensen met een lager inkomen aantrekkelijk wordt gemaakt (bijvoorbeeld door 100 procent van het loon door te betalen tot een bepaald bedrag). Hebben we dat ervoor over? Dat is echt een politieke keuze, die gaat over de vraag hoe belangrijk we de ontwikkeling van jonge kinderen vinden. En of we als maatschappij bereid zijn om daar met z'n allen aan bij te dragen.

HOE KAN DE KWALITEIT VAN KINDEROPVANG WORDEN VERHOOGD?

Veel onrust in de sector lijkt voort te komen uit het idee dat wanneer ouders hun kinderen tegen lage kosten naar de opvang kunnen brengen, de vraag naar opvang snel toe zal nemen. Of die zorgen terecht zijn is moeilijk te voorspellen. Er is wel veel onderzoek gedaan naar de toename van arbeidsparticipatie, maar voor de korte termijn zijn daar ook wel kanttekeningen bij te plaatsen (zie kader).

Tegelijkertijd is het heel begrijpelijk dat de sector grip wil houden. Hoe kan er anders aan de kwaliteit van de opvang worden gewerkt? Daarom zou je bijvoorbeeld kunnen denken aan een gefaseerde invoer van het recht op opvang. Zodat de veranderingen niet te snel gaan, en altijd in goed overleg met de sector. Dat kan bijvoorbeeld via de vakbeweging.

Het is wel moeilijk om te bedenken op welke manier de kwaliteit van kinderopvang hoger op de politieke agenda kan komen. Helaas wordt werken met jonge kinderen maar weinig gewaardeerd in Nederland. Dat geldt in zekere mate ook voor het basisonderwijs. Maar basisschoolleerkrachten zijn er via collectieve acties in geslaagd om verbeteringen af te dwingen. Dat zou voor pedagogisch medewerkers ook mogelijk moeten zijn.

WAT KUNNEN SOCIALISTEN DOEN?

De afgelopen jaren heeft voormalig SP-Tweede Kamerlid Peter Kwint voortdurend aandacht gevraagd voor de problemen rond de commerciële kinderopvang. En dan met name voor de toegenomen invloed van buitenlandse investeringsfondsen, zoals private equity (zie de vorige Tribune). Daar is hij goed in geslaagd: steeds meer partijen spreken hier kritisch over. Maar dat is voor de SP niet genoeg. In het rapport 'De kinderopvang aan het woord' uit 2016, stelden we al dat van de kinderopvang een publieke voorziening moet worden gemaakt. Sindsdien is eerder het omgekeerde gebeurd: marktpartijen zijn juist dominanter geworden in de sector.

Een manier om meer grip te krijgen op de particuliere opvangbedrijven is door goede eisen te stellen aan de eigenaars. Denk bijvoorbeeld aan meer transparantie over de bedrijfsstructuur en financiële zaken, waar bijvoorbeeld ook de FNV voor pleit. Dat zou bijvoorbeeld kunnen worden geregeld via de gemeenten. Nu zijn zij alleen verantwoordelijk voor het toezicht op de kwaliteit van de opvang, maar hun bevoegdheden zouden eenvoudig kunnen worden uitgebreid. Op de lange termijn zou je meer kunnen doen. Verder zou de overheid op allerlei manieren kunnen faciliteren dat het eigenaarschap bij belanghebbenden komt te liggen. Denk aan schoolstichtingen, lokale overheden, ouders en medewerkers. Zij kunnen ervoor zorgen dat er ook op lange termijn goede kinderopvang is.

Laten we vooral niet vergeten dat kinderopvang hoofdzakelijk met publiek geld wordt betaald. Dan is het niet vreemd om strenge eisen te stellen aan wat er met dat geld gebeurt. Dat kinderopvang in Nederland een marktverschijnsel is, is historisch zeer goed te verklaren: het kwam op in de hoogtijdagen van het neoliberalisme. Maar of het een marktverschijnsel blijft, hebben we zelf in de hand. <

EFFECTEN OP DE ARBEIDSMARKT

Met betaalbare kinderopvang wilde het kabinet-Rutte 4 meer ouders aan het werk krijgen. Het Centraal Planbureau (CPB) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) zijn daar kritisch over: volgens hen zal het nieuwe beleid maar tot 15.000 extra werkende ouders leiden. Daar tegenover staan honderduizenden euro's aan opvangkosten per extra werkende ouder. Hoe realistisch zijn die voorspellingen van de planbureaus? Ik vroeg het aan Rense Nieuwenhuis, socioloog aan de Universiteit van Stockholm, die veel onderzoek heeft gedaan naar de gevolgen van kinderopvangbeleid.

'Wetenschappers zien veel bewijzen voor de positieve effecten van kinderopvang op de arbeidsparticipatie, met name van moeders. Dat is de conclusie van vergelijkend onderzoek naar wat er de afgelopen twintig jaar allemaal is veranderd. Dan heb je het over wat er gebeurt wanneer de prijs wordt verlaagd, of wanneer de beschikbaarheid en toegankelijkheid van kinderopvang worden vergroot. Ouders (en dan met name vrouwen) zijn daardoor

meer gaan werken of zijn begonnen met werken.

De vraag is nu: hoe reageren Nederlandse ouders op het nieuwe beleid? Het is nuttig dat daar voorspellingen over worden gedaan, met economische modellen die de effecten daarvan berekenen. Maar dit soort simulaties zijn altijd gebaseerd op aannames, waardoor je de uitkomst heel precies moet interpreteren. De data waar de planbureaus mee werken zijn verzameld na beleidsveranderingen aan het begin van de 21ste eeuw toen de kinderopvangtoeslag werd ingevoerd. Dat betekent dat is gekeken naar de reactie van ouders op het veranderen van prijzen in de periode tussen 2006 en 2009.

De onderzoekers hebben duidelijk aangegeven dat je voorzichtig moet zijn met de aannames. Maar dat bereikt het publieke debat natuurlijk niet. Volgens is dat cijfer van 15.000 extra mensen aan het werk, in de politiek een eigen leven gaan leiden. Dat is niet zo nuttig. Het zou beter zijn om de discussie te voeren over wat we op de langere termijn willen bereiken.'

'Kinderopvang wordt hoofdzakelijk met publiek geld betaald'

Onderwijs

‘Het hele systeem moet op de schop’

Zoveel miljarden extra naar het onderwijs, maar wat levert het nou op? Precies het tegenovergestelde van wat we wilden bereiken, zegt Noud Roelen. Hij baarde opzien met zijn prijswinnende onderzoeksvorstel voor Follow The Money.

Het gebeurde een jaar of tien geleden. Noud Roelen zat in de trein van Den Bosch naar Utrecht en toen die over de Waalbrug bij Zaltbommel denderde, kreeg hij ineens een ingeving. Hij glimlacht als hij eraan terugdenkt: ‘Ik dacht: hé, leraar worden, zou dat wat zijn? Het idee liet me niet meer los. Ja, het voelt wel als een soort roeping. Het is dan ook een fantastisch vak. Geweldig gewoon.’ Het is duidelijk: hij is dol op zijn vak. Misschien wel juist daarom voelde hij zich eind vorig jaar geroepen om mee te doen aan de prijsvraag die Follow The Money (FTM), een gerenommeerd platform voor onderzoeksjournalistiek, had uitgeschreven: de Follow The Money Onderwijs Pitch.

‘FTM zei: We gaan een onderzoek doen naar de geldstromen in het onderwijs en kom maar met ideeën. Ik leverde mijn idee aan over de lumpsum-financiering van het onderwijs in Nederland. Tot mijn verbazing kreeg ik bericht: Je mag je idee komen pitchen. Dat deed ik, met twee andere kandidaten. Opnieuw tot mijn verbazing won ik. Dus FTM gaat nu onderzoek doen naar die lumpsum-financiering.’

Lumpsum is een nogal lomp klinkende term die aangeeft dat het om een betaling gaat die in één keer wordt gedaan en niet in delen. In Nederland wordt op die manier het onderwijs gefinancierd. Roelen: ‘Ik heb wel tegen FTM gezegd: ga niet alleen onderzoek doen naar die lumpsum, maar ga ook kijken naar de alternatieven voor deze financiering. Want voor mij is helder: niet óf er een nieuw financieringsmodel moet komen maar dát het er moet komen. Kijk, die lumpsum-financiering is ontstaan toen in de jaren tachtig de overheidsfinanciën helemaal uit de klauwen begonnen te lopen. Toen was onderwijs een enorme post op de begroting en de overheid wilde controle krijgen. Gekozen werd voor de lumpsum-financiering, wat eigenlijk betekende dat schoolbesturen een zak met geld kregen, een zak geld die afhankelijk is van het aantal leerlingen dat je hebt. Waarmee de overheid van haar kostenprobleem af was. Want je kon gaan budgetteren, het werd veel voorspelbaarder voor de overheid. De begroting kon sluitend gemaakt worden. Daardoor werden de schoolbesturen als het ware eigenaar van het onderwijs. Ik denk dat je kunt stellen dat het onderwijs toen feitelijk is geprivatiseerd.’

SCHAALVERGROTING

De woorden ‘eigenaar’ en ‘geprivatiseerd’ spreekt hij met extra klemtoon uit. ‘Het onderwijs is toen volledig op afstand geplaatst van de overheid. De schoolbesturen kunnen met die zak geld feitelijk doen en laten wat ze willen; ze kunnen er salarissen van betalen, ze moeten er leermiddelen van betalen, ze moeten er – zeker in het hoger onderwijs – de schoolgebouwen van betalen. Allemaal van die afgebakende zak met geld. Schoolbesturen hebben enorme machtsposities gekregen, soms gaan ze over honderden miljoenen euro’s. Niet zelden zijn ze gigantische koepels van scholen. En: sinds de lumpsum zien we een enorme neiging tot schaalvergroting. Meer leerlingen, want dan haal je meer geld binnen. Je ziet het heel duidelijk bij de MBO’s: dat zijn enorme leerfabrieken, er gaan tienduizenden leerlingen doorheen in enorme gebouwen. Kleinschaligheid is ver te zoeken. Ik vind het dan niet gek dat de uitval op het MBO ontzettend hoog is. Als jij als zestienjarige van de MAVO af komt en je komt dan terecht op zo’n enorme anonieme leerfabriek...’

‘De overheid moet de regie pakken’

‘Het tweede probleem is dat door die lumpsum-financiering de leraar een kostenpost wordt. Het salaris van een leraar gaat concurreren met de bankjes, stoelen en de computers die betaald moeten worden. Dus als het schoolbestuur zijn eigen begroting sluitend wil krijgen en met de hoge kosten opgezadeld zit, dan kunnen ze één ding doen: kosten reduceren door te snijden in lerarsalarissen. Want die bankjes en stoelen heb je toch nodig; de leerlingen moeten ergens op zitten.’

En waar leidt dat alles toe? De feiten en cijfers liegen er niet om: ‘Uit onderzoek blijkt dat in de lumpsum-periode de Rijksbegroting voor onderwijs is verdrievoudigd. Er gaat gigantisch veel geld naar onderwijs en er wordt steeds maar weer meer geld in het onderwijs gepompt. Maar wat je ziet is dat de resultaten steeds het tegenovergestelde zijn van de bedoeling. Een schitterend – ik zeg het met ironie – voorbeeld: in de periode 1998-2012 ging er jaarlijks 1,4 miljard extra naar onderwijs. Er is onderzoek verricht naar het effect daarvan. Wat blijkt? Het aantal docenten daalde met zes procent. De klassen waren groter geworden: de groepsgrootte nam toe met acht procent. En de reële salarissen daalden in die periode met twee procent. Dus je ziet met die lumpsum: er wordt heel veel geld ingepompt, ook met allerlei subsidies, allerlei incidenteel geld. Maar het onderwijs wordt er niet beter van. Tijdens corona werd er achtenhalf miljard euro in het onderwijs gestopt. Waarvoor precies? Geen idee!’

FUNCTIONEEL ANALFABEET

Wanneer we komen te spreken over de leerlingen – om wie het uiteindelijk allemaal te doen is – zoekt Noud Roelen soms naar woorden, excuseert zich voor sommige uitdrukkingen en herhaalt zinsneden die hij stevig wil benadrukken. ‘Het gaat verschrikkelijk slecht met het onderwijs. Ik zou graag zeggen dat het anders was. In december werd het Pisa-onderzoek gepubliceerd. (Pisa is het Programme for International Student Assessment, dat onderzoek doet naar de basisvaardigheden van 15-jarigen in ruim honderd landen – red.) Wat blijkt: in Nederland is een derde – één derde! – van de vijftienjarigen functioneel analfabeet. Je kunt dan wel lezen en schrijven, maar niet goed genoeg om de gebruiksaanwijzing van een koelkast te begrijpen, een brief van de gemeente te snappen of een krantenartikel te lezen. Volgens mij kan niet vaak genoeg benadrukt worden hoe verschrikkelijk dit is!’

‘Dat komt dan even in het nieuws, mensen hebben het er een dag over en daarna is het oorverdovend stil. Terwijl dit voldoende reden zou moeten zijn om alle schoolbesturen op het matje te roepen, desnoods om een parlementaire enquête te houden. Dit zou de noodtoestand moeten opleveren in het onderwijs! Een derde van de leerlingen kan niet voldoende

lezen om mee te kunnen in de samenleving! Ter illustratie: in 2000 was het nog tien procent, in 2006 veertien, in 2018 drieëntwintig en nu drieëndertig procent! Sinds de invoering van de lumpsum neemt dit enorm toe. Het is een nationale ramp. Ik kan hier zó woest om worden.’

‘Voor mij is onderwijs – zeker basis en middelbaar – bedoeld voor alge-

Noud Roelen

(32) studeerde studeerde politieke wetenschappen, filosofie en religieuze wetenschappen in Nijmegen. Hij geeft filosofie en maatschappijleer op de middelbare scholengemeenschap Pantarijn in Wageningen en woont in Arnhem. In die stad is hij tevens SP-raadslid en afdelingsvoorzitter.

mene vorming. Op de basis- en middelbare school leer je de basis en vorm je je tot burger, waardoor je mee kan in de samenleving. Maar op het moment dat dat wegvalt – wat nu dus gaande is – dan sla je enorme kloven in de samenleving. En dat zie je nu gebeuren. We begrijpen elkaar niet meer, verstaan elkaar niet meer – vaak genoeg letterlijk. En nu zie je dat kinderen steeds minder leren op school. En dus wordt wat ze thuis leren steeds

‘Mijn oma schrijft betere brieven dan de gemiddelde 6- VWO’er’

belangrijker. Kinderen van rijke en hoogopgeleide ouders krijgen heel veel mee vanuit huis – zo niet, dan kopen mama en papa er wel bijles bij. De andere kinderen krijgen die bagage niet vanuit huis mee, hun ouders kunnen die bijles niet betalen. Dus: waar onderwijs bedoeld is om dichterbij elkaar te komen, drijft het nu mensen verder uit elkaar. Dat is verschrikkelijk. De hele samenhang in onze samenleving wordt onderuit gehaald.’

STRIJKELEN

Hoe merkt hij die moeite met lezen en schrijven bij kinderen als hij voor de klas staat? ‘Luister, ik geef les van VMBO 2 tot VWO 6. Mijn oma heeft alleen de basisschool gedaan, maar die schrijft nettere brieven, qua handschrift én taal, dan de gemiddelde 6-VWO’er. Dus dat is één ding: de kwaliteit van het Nederlands. Wat ik ook vaak zie is dat je in toetsvragen gecombineerde vraagstellingen hebt, bijvoorbeeld: Leg uit wat een bepaald begrip betekent en verbind dat aan de tekst. Dan raken veel leerlingen helemaal in de war. Dat ze twee dingen in één vraag moeten doen, dat vinden ze heel moeilijk. Maar wat ik ook merk is moeite met woorden met meerdere lettergrepen, bijvoorbeeld ‘geïndustrialiseerd’ – dat zijn zeven lettergrepen. Leerlingen struikelen al over woorden met meer dan drie lettergrepen.’

‘Ik moet ook kritisch zijn op mijn beroepsgroep, opnieuw met pijn in mijn hart. Ik zie dat de kwaliteit van de leraar aan het afnemen is. Want wat gebeurt er? De toelatingseisen op de lerarenopleidingen worden steeds maar verlaagd. Veertig jaar onderwijsbeleid laat ook zien: totale uitholling van het beroep van leraar. Dat heeft ook te maken met salaris, ook daar moeten we ook eerlijk in zijn. Ik bedoel, ik heb een prima salaris hoor. Maar met mijn universitaire diploma’s had ik in het bedrijfsleven een veelvoud kunnen verdienen. En voor een beroep waarvan we met elkaar vinden dat het heel belangrijk is, is beloning ook belangrijk, laten we daar eerlijk over zijn. Vroeger was een docent een meester, die wist enorm veel en stond duidelijk boven de leerlingen. Maar die leraren worden schaars. Dat komt omdat die toelatingseisen zo zijn versoepeld. De lat moet veel hoger liggen! Dus niet alleen voor de leerlingen, maar ook voor de leraren.’

‘Het lastige daarbij is: de beroepsgroep is heel erg verdeeld. Chirurgen zullen het eens zijn over hoe een goede operatie eruit moet zien. Maar vraag aan een groep leraren hoe het onderwijs eruit moet zien en het wordt een ingewikkeld verhaal. Dat komt ook door die lumpsum, er is geen enkele grip op. Ik bedoel, ga naar een lerarenopleiding in Nijmegen, in Maastricht, in Middelburg... Overall verschillende opvattingen over het vak. Waarom? Omdat de overheid geen enkele grip of regie heeft over wat het is om goede leraren op te leiden. Dat komt door die financiering.’

‘Voor mij staat vast: we kunnen allerlei dingen willen, extra geld voor onderwijs, het beroep van leraar aantrekkelijker maken, noem het maar op. Maar het zijn allemaal lapmiddelen. Het is geld gooien in een bodemloze put. Het hele systeem moet op de schop. De lumpsum moet eruit, de overheid moet de regie pakken. Geld is het probleem helemaal niet!’

Het partijbestuur van de SP is tot een voordracht (een advies aan alle leden) gekomen naar aanleiding van een voorstel van de kandidatencommissie, van een kandidaat-voorzitter, een kandidaat-algemeen secretaris en algemeen bestuursleden. Omdat niet alle leden de kandidaten kennen en omdat zij niet een gesprek kunnen voeren met deze kandidaten, komt het partijbestuur en kandidatencommissie met een voordracht. Zij kennen de leden die zich kandidaat stellen namelijk wel en voeren gesprekken met de kandidaten.

KANDIDATEN PARTYBESTUUR 2024

VOORGEDRAGEN KANDIDATEN

Bij de totstandkoming van de voordracht is niet alleen gekeken naar de individuele kwaliteiten van kandidaten, maar ook naar hoe zij in het team zouden passen. Daarbij is er gekeken naar hoe mensen qua persoonlijke kwaliteiten en competenties elkaar aan kunnen vullen.

De voordracht vind je hiernaast, de niet voorgedragen kandidaten staan op pagina 28.

KANDIDAAT VOORZITTER

• Lieke van Rossum

(Delft)

Lieke is een SP'er met een groot hart voor het organiseren van mensen. Ze woont met haar gezin in

Delft waar ze de afgelopen 18 jaar gemeenteraadslid en fractievoorzitter was en tal van successen boekte; met jongeren voor sportplekken, met huurders voor onderhoud en met ouderen voor de regiobus. Lieke is hoofd Opbouw en Opleiding en had een organiserende rol bij de campagnes voor het Nationaal Zorgfonds, 0% is genoeg en Nationaliseer onze energie. Ze wil de SP groot maken door volop in te zetten op jongeren, het ontwikkelen van hoopvolle toekomstplannen en nieuwe manieren om mensen te bereiken.

KANDIDAAT ALGEMEEN SECRETARIS

• Nils Müller (Zutphen)

Nils (32) vindt dat Nederland een sterke SP verdient waar iedereen zich thuis voelt. Hij wil de partij verjongen, sterker maken

en het aantal afdelingen vergroten. Nils was 17 toen hij actief werd in Zutphen. Thuis aan de keukentafel kreeg hij op jonge leeftijd mee hoe de zorg werd uitgediept. Zijn vader was GGZ-therapeut, zijn moeder ziekenhuisverpleegkundige. Hij werd verliefd op de SP, vanwege onze actiebereidheid en analyse over marktwerking. Na jarenlang actief te zijn in zijn afdeling naast een baan als geschiedenisleraar, werd hij SP-scholingsmedewerker. Hij is dagelijks in afdelingen te vinden om te helpen bij opbouw en opleiding.

KANDIDATEN ALGEMEEN BESTUURSLEDEN

• Hans Boerwinkel

(Doetinchem)

Er gebeurt veel de laatste tijd, zowel binnen onze partij als daarbuiten. Er zijn volop kansen om onze partij te versterken en verder uit- en op te bouwen, zoals Hans de afgelopen jaren in Gelderland en Overijssel gedaan heeft; nieuwe werkgroepen en afdelingen oprichten, samen met lokale actieve leden. Een nieuw partijbestuur moet een goed team zijn, dat actief vooropgaat, met de neuzen dezelfde kant op, maar niet bang is voor discussie. Onderdeel uitmakend van het voorgestelde team wil Hans onze afdelingen en leden blijven helpen en inspireren. Hans gaat optimistisch de toekomst tegemoet: Samen gaan we weer winnen!

• Bastiaan Meijer

(Den Haag)

Bastiaan is 26 jaar en komt uit Den Haag. De afgelopen jaren heeft hij samen met heel veel andere jongeren

gebouwd aan SP Jongeren. Bastiaan is trots op wat ze met zijn allen hebben bereikt. Nu is het tijd voor een volgende stap, want het bereiken van jongeren is een opdracht aan de hele partij. Daar moeten we ons extra op gaan richten zodat ook onze afdelingen meer jongeren actief weten te krijgen. Dat is belangrijk voor de toekomst van onze partij. Bastiaan gaat daar de komende vier jaar graag mee aan de slag in het partijbestuur en met jullie!

• **Mathijs ten Broeke**

(Zutphen)
Grote idealen combineren met acties die de levens van mensen concreet veranderen. Dat is wat Mathijs

inspireert en wat hij al 14 jaar in onze partij doet. Dat begon bij onze jongerenvereniging. In Zutphen en later in Zwolle waar hij de journalistiekopleiding deed en daarna in het landelijk bestuur. Hij is actief geweest bij de SP-fractie in het Europees parlement en in de Zutphense gemeenteraad. Daar was hij wethouder namens onze partij. Mathijs Werkt voor de Woonbond, die opkomt voor alle huurders en woningzoekenden. Mathijs is 33 jaar en samen met zijn verloofde en kat woont hij in Zutphen.

• **Heidi Bouhleh-Lascaris**

(Landsmeer)
Heidi is 47 jaar, getrouwd, en moeder van 3 kinderen. Ze is nu bijna 10 jaar écht actief voor de SP. Eerst als

kaderlid, daarna als organisatiesecretaris. Tot op heden is ze afdelingsvoorzitter, dit alles voor de SP-Landsmeer. Sinds september 2021 is Heidi Statenlid in Noord-Holland. In het dagelijks leven is ze werkzaam op de ledenadministratie op het partijbureau. Naast haar inzet voor de SP is ze groot fan van AZ en is ze een bevoorrecht mens om daartoe iedere thuiswedstrijd als medical steward aan de slag te zijn. Ook is ze vrijwilliger bij het Rode Kruis als (evenementen)zorghulpverlener.

• **Gerrie Elfrink**

(Arnhem)
Het geld regeert de wereld. Overal leidt dit tot armoede, honger, oorlog en ander onrecht. De strijd voor een recht-

vaardige maatschappij gebaseerd op menselijke waarden is daarom al vierentwintig jaar de reden dat Gerrie zich volop inzet voor de SP. Op dit moment is hij actief als penningmeester van de landelijke vereniging, fractievoorzitter in de gemeenteraad in Arnhem en organisatiesecretaris in het afdelingsbestuur. Sinds 2020 is Gerrie penningmeester. Hij is grondlegger van het plan voor het opbouwen van nieuwe afdelingen en neemt samen met anderen verantwoording voor de uitvoering daarvan, want volgens Gerrie is de opbouw van onze afdelingen van groot belang.

• **Renske Leijten**

(Haarlem)
Renske Leijten is lid van de SP sinds 2002 en actief binnen de SP op vele verschillende plekken. Zo was

ze voorzitter van de jongerenorganisatie tot 2007 en van 2007 tot halverwege 2023 Tweede Kamerlid voor de SP. In haar woonplaatsen Groningen en Haarlem deed ze ook lokaal mee met acties. Renske is 44 jaar, woont in Haarlem met haar gezin. Op dit moment rondt ze een boek over Eva González Pérez en het toeslagenschandaal af.

• **Bram Roovers**

(Den Bosch)
Bram Roovers is 24 jaar en geboren en getogen Bosschenaar. In 2015, toen hij 16 jaar was, is hij lid van de SP

geworden. Er was toen één partij die tegen de harde bezuinigingen en privatiseringen van Rutte II in ging: de SP. De afgelopen vier jaar heeft hij lid mogen zijn van het partijbestuur en bij mogen dragen aan het versterken van de basis van de SP: het versterken van bestaande afdelingen en het oprichten van nieuwe. Daar gaat hij graag mee door, want hij is ervan overtuigd dat daar de sleutel van ons aanstaande succes ligt.

• **Aldo Schelvis**

(Leeuwarden)
Aldo is 33 jaar en woont in Leeuwarden. Hij is er rotsvast van overtuigd dat onze SP hét middel kan zijn

om een wereld te veranderen die niet is zoals die zou moeten zijn. In 2005 ontbrandde zijn strijd lust door de vuile oorlog in Irak en de aangerichte aardbevingen in zijn Groningse thuis. Sindsdien kon hij niet aan de kant blijven staan. Zijn 19 jaar aan brede partijervaring, zijn opgebouwde vaardigheden en zijn eindeloze strijd lust zet hij graag komende jaren in om onze vereniging groter en sterker te maken: met meer leden, meer afdelingen en meer binding onderling.

• **Lian Veenstra**

(Veendam)
Onze club is geen doel op zich, onze club is een stuk gereedschap in handen van mensen die de wereld willen

verbeteren. Die de kansen van alle mensen op een menswaardig bestaan willen vergroten. Een wereld waarin het niet meer uitmaakt waar je wieg heeft gestaan. De inzet van Lian Veenstra zal dan ook zijn (en blijven) het versterken van onze afdelingen én vooral ook onze vrijwilligers in de afdelingen, zodat zij mét anderen de SP als gereedschap vol in kunnen zetten. Daarvoor neemt Lian 20 jaar ervaring in de club mee, maar vooral de mens die zij is: Lian.

• **Jeremie van Zeist**

(Apeldoorn)
Jong, sociaal en strijdbaar. Geboren in een volkswijk in Apeldoorn. Dat is hoe Jeremie zichzelf omschrijft.

Hij is bestuurslid van SP Jongeren, waar ze samen een beweging van werkende jongeren bouwen. Onze Socialistische Partij is het gereedschap in handen van de werkende klasse. Huurders in de Metaalbuurt kwamen in verzet voor het isoleren van hun woning tegen vocht en schimmel. En mbo-studenten strijden voor meer waardering en gelijkwaardigheid. Daar heeft Jeremie een bijdrage aan geleverd en hij wil dat in het partijbestuur in volle overtuiging doorzetten.

NIET-VOORGEDRAGEN KANDIDATEN

KANDIDAAT VOORZITTER

• Hans van Hoof

(Nijmegen)
Hans is vanaf 1994 raadslid en vanaf 2002 fractievoorzitter in Nijmegen en in 2021 door dagblad De

Gelderlander uitgeroepen tot beste raadslid uit de regio. Tussen 2020 en 2022 was hij partijbestuurslid. We moeten onszelf opnieuw uitvinden, qua scherpte en diepgang in analyses en in het formuleren van aansprekende alternatieven, vindt Hans. Daarvoor zijn andere werkmethodes nodig (internet platform), andere manieren om mensen binnen en buiten de partij te betrekken, met als strategisch doel: naast de werkende klasse ook academisch links weer aan de SP binden.

KANDIDAAT ALGEMEEN SECRETARIS

• Eric van Kaathoven

(Elst)
Sinds maart is Eric terug als fractievoorzitter van de SP in de Provinciale Staten van Gelderland (was

het ook al van 2008 tot 2016). Hij is onder andere afdelingsvoorzitter in Nijmegen en regiovertegenwoordiger geweest. In het dagelijks leven is Eric Hoofd Communicatie van een kenniscentrum dat onderzoek doet naar het slim en duurzaam opladen van elektrische auto's. Hij heeft zich kandidaat gesteld omdat hij zich zorgen maakt en van de SP weer een winnende partij wil maken. Hij handhaaft zijn kandidatuur uit protest tegen het proces van de voordracht en het eenzijdige resultaat daarvan.

KANDIDATEN ALGEMEEN BESTUURSLEDEN

• Alex de Burger

(Sint Jansteen)
Alex is actief SP-lid sinds 2005. Alex is bestuurslid van de SP-Hulst, deed Raadscommissies en was

Statenlid in Zeeland. Afgelopen Statenverkiezingen stond hij op plaats 2. Alex voerde strijd o.a. tegen de ontpoldering van de Hedwigepolder en schreef het rapport "Openbaar Vervoer, juist voor iedereen" tegen de verkanseling van het OV in Zeeland. Alex komt voor zijn werk dagelijks bij mensen thuis, voornamelijk in sociale huurwoningen. Hij heeft veel kennis van de energietransitie. Hij doet vrijwilligerswerk en is lid van de Ondernemingsraad. Kies de werkende klasse in het partijbestuur. Alle Zeeuwse afdelingen staan unaniem achter Alex.

• Yurre Wieken

(Nijmegen)
Yurre is 33 jaar oud, geboren en getogen in Arnhem en inmiddels alweer veertien jaar woonachtig in

Nijmegen. Hij is lid sinds 2011 en maakt sinds 2014 deel uit van het Nijmeegse afdelingsbestuur en de fractie. In het dagelijks leven werkt hij voor de Gelderse Statenfractie. Het is weleens beter gegaan met de SP. Wij zijn als partij de afgelopen jaren te weinig vernieuwend geweest, met onvoldoende antwoord op nieuwe politieke thema's. Daarom is het volgens Yurre tijd voor een frisse nieuwe blik in het bestuur, met meer leden van buiten Den Haag en Amersfoort.

KANDIDATEN ALGEMEEN BESTUURSLEDEN

• Ruud Kuin

(Haarlem)
Ruud Kuin is hoofd van het Wetenschappelijk Bureau van de SP en werkzaam voor de FNV. Hij vindt

dat in het Partijbestuur mensen moeten zitten met verschillende deskundigheden en netwerken. Ruud mist in de voordracht een belangrijke connectie met de vakbeweging. Hij heeft ruim dertig jaar vakbondservaring. Ruud vindt het van belang dat we veel meer aandacht schenken aan strategie om fundamentele veranderingen te bereiken. Hij vindt dat we zaken (beter) moeten onderzoeken, voordat we keuzes maken. Het aloude adagium 'Zonder onderzoek, geen recht van spreken' moet weer prominenter gaan gelden in de partij.

• Simon Zandvliet

(Beilen)
Simon stelt zich beschikbaar als algemeen bestuurslid voor de SP. Als langdurig lid heeft hij mogen

bouwen aan het versterken van de SP. Van het opzetten van afdelingen in Overijssel tot zijn huidige rol als fractievoorzitter van de Provinciale Staten in Drenthe. Samen bouwen is de rode draad en dat samen bouwen wil hij nu doen in het partijbestuur. In deze cruciale periode, waarin onze partij uitdagingen kent, is Simon vastbesloten zijn zorgen om te zetten in actie. Zijn nuchtere Drentse benadering zal tevens een waardevolle toevoeging zijn. En hij roept op: Stem op deze provinciale kandidaat!

Angelo Delsen (28)

werkt vier dagen per week als politie-inspecteur in Amsterdam en twee dagen per week als pelotonscommandant bij Defensie. Hij maakte de overstap van de Partij voor de Dieren naar de SP.

Politie plus leger én tegelijk actief bestuurslid van de SP-afdeling. Hoe gaat dat samen?

'Heel goed. Politie en leger zijn te belangrijk om je er als SP niet mee bezig te houden. Ik zou daar graag meer SP'ers tegenkomen. En ik zie daar ook vaardigheden in het organiseren waar de SP nog van kan leren.'

Oké, maar hoe reageren je collega's als je vertelt dat je van de SP bent?

'Bij de politie is er best wel sympathie voor de SP, zeker in Amsterdam. In het leger is de sfeer meer dat collega's grappen maken over hun ervaringen met de SP.'

Eerder werkte je voor de Tweede Kamerfractie van de Partij voor de Dieren. Hoe kwam je bij de politie terecht?

'Ik hield mij voor de fractie al bezig met de politie. Denk aan het misbruik van bevoegdheden en de schandalen die toen in het korps speelden. Toen ze 15.000 nieuwe mensen zochten, heb ik me aangemeld om onderdeel te kunnen zijn van een positieve verandering. En ik ben wel positief verrast met wat ik aantrof. In mijn team heb ik weinig gezien van de signalen die ik verwachtte. Ik heb een aansturende functie maar ook elke woensdag straatdienst en ervaar dat als heel waardevol. Politieagenten proeven veel van de samenleving en komen met allerlei mensen in aanraking op het moment dat het ertoe doet. Dat is heel leerzaam.'

En hoe kwam je tot de overstap naar de SP?

'In de Kamer raakte ik onder de indruk van de kwaliteit van de SP'ers en hun passie en inzet. Ik was medewerker voor een Kamerlid dat zich afscheidde van de Partij voor Dieren en werd geroyeerd als lid. Toen was de stap naar de SP een heel voor de hand liggende.'

'Politie en leger zijn te belangrijk om aan andere partijen over te laten'

1987

GROOT IDEOLOGISCH ONDERHOUD

Hans van Hooft sr., de eerste voorzitter van de SP, aan het werk voor de Tribune. In 1981 in het partijpand in Nijmegen.

In 1987 bestond de SP vijftien jaar, maar veel reden om dit te vieren was er niet. Oprichter en organisator Daan Monjé was in 1986 overleden en datzelfde jaar was het de SP voor de vierde keer op een rij niet gelukt om in de Tweede Kamer te komen. De SP was begin jaren zeventig één van de vele kleine partijen die destijds werden opgericht. Al deze partijtjes waren in de loop van de jaren verdwenen en de SP leek dezelfde weg op te gaan. Links was sowieso in een crisis: gevestigde partijen als CPN, PSP en PPR waren eveneens op sterven na dood. Toch zou 1987 het startpunt worden voor een geheel vernieuwde SP.

Die oude en nieuwe SP komen samen bij Hans van Hooft sr., die in de eerst vijftien jaar de voorzitter was van de partij. Daan Monjé werkte vanuit het landelijke partijpand in Rotterdam, dat het organisatorische centrum was van de SP; Hans deed dat vanuit het partijpand in Nijmegen, dat het ideologische

hart was van de partij. Van Hooft werd in 1941 geboren in Kerkdriel en was al actief in de KEN en de KPN, de voorgangers van de SP. Bij de oprichting in 1972 werd hij de eerste partijvoorzitter. In 1974 werd hij een van de eerste SP-raadsleden, toen de partij twee raadszetels behaalde in Nijmegen (en drie zetels in Oss).

SUCCESSVOL ACTIVISME, IDEOLOGISCHE TWIJFEL

In die eerste vijftien jaar van haar bestaan had de SP unieke werkwijzen ontwikkeld, vooral door het organiseren van lokaal activisme. Lokaal mensen mobiliseren, dat kon voor lokale én voor nationale problemen en zelfs in de internationale strijd, zo bleek uit de succesvolle steunacties voor stakende mijnwerkers in Engeland of tegen de apartheid in Zuid-Afrika. De SP was een succesvolle 'partij', als we kijken naar hoeveel acties er werden gevoerd en ook hoeveel daarmee werd bereikt. Wat de SP tot een 'socialistische' partij maakte was in de loop van de jaren onduidelijker geworden. Hier groeide de twijfel.

Daarom besloot de SP een ideologisch congres te organiseren. Dat was nieuw, de laatste keer was in 1976 geweest. Misschien was het de nieuwigheid, of anders de onzekerheid, maar een groot succes kan dit congres niet worden genoemd. De SP was verdeeld, tussen een minderheid die door wilde op de oude weg en vooral wilde inzetten op het vertrouwde activisme, en een meerderheid die een vernieuwd socialisme beoogde. In 1987 bleek die tegenstelling nog niet te overbruggen: de methoden van Daan Monjé hadden hun waarde bewezen, maar waren verbleekt, en een nieuw kleurrijk SP-verhaal was er nog niet.

OP WEG NAAR EEN EIGEN SOCIALISME

Toch zou het congres van 1987 een kantelpunt worden voor de SP, omdat bijna ieder lid inzag dat de bestaande beginselen niet meer voldeden. Bij iedereen was sprake van twijfel en dat bleek een goed begin voor vernieuwing. Groot ideologisch onderhoud was nodig: een nieuw Handvest 2000 moest

worden opgesteld, met een minimaal programma voor een socialistisch Nederland. Dit project zou worden uitgevoerd door nieuwe mensen. Onder wie Jan Marijnissen, die vanuit de succesvolle afdeling in Oss naar de landelijke partij in Rotterdam was gekomen en die in de volgende jaren de SP naar vele nieuwe successen zou leiden.

Het was een dapper besluit van de SP'ers van toen. Ze hadden ook kunnen stoppen, zoals veel linkse partijtjes deden, maar ze hebben toch de moeilijke weg gekozen. Het begin van een lang proces om een eigen socialisme te formuleren: een breed debat dat pas zou worden afgerond in 1999, toen het programma Heel de mens werd aangenomen. Hans van Hooft zou een voorbeeld worden voor die nieuwe SP, omdat hij actief zou zijn op straat, maar ook in het parlement en in het bestuur van Nijmegen. In 1988 werd Hans van Hooft opgevolgd door Jan Marijnissen, die daarmee de tweede partijvoorzitter zou worden van de SP.

Lees de Tribune digitaal

Wist je dat je de Tribune ook digitaal kan ontvangen? Dat is niet alleen makkelijk en snel maar ook bespaar je op deze manier papier. Dus wil jij voortaan het blad digitaal toegestuurd krijgen in plaats van in je brievenbus? Stuur dan een mail naar administratie@sp.nl of bel naar 088-2435540.

